

Blízký pohled na Daniela 9:26, 27: Antikristovo panování teroru

Anthony Buzzard

Na proslulé proroctví o „70 TÝDNECH“ z Daniela byla vržena záplava světla německým komentátorem Keilem ve věhlasném díle *Keil and Delitzsch Commentary on the Old Testament*. Keil byl profesorem orientálních jazyků, jakož i biblické exegeze. Věřil, že Daniel napsal autentickou předpověď. Podrobná analýza celého proroctví o 70 TÝDNECH je důležitá pro pochopení Matouše 24 (proroctví Ježíše na hoře Olivetské, „kotvy proroctví“) a knihy Zjevení. Oba tyto úseky Písma intenzivně čerpají z materiálu, jenž byl zjeven Danielovi. Ježíš a Pavel předpokládají, že uznáváme, že Daniel poskytuje základní přehled událostí určených k tomu, aby se staly těsně před zřízením mesiášského království při Ježíšově návratu. V této studii se soustředíme na činnost „zlého vládce, který má přijít“ (Dan 9:26).

Keil začíná tím, že upozorňuje (*Comm.* str. 362), že „vládce, který má přijít“ je vůdce, „jehož příchod je znám, o němž Daniel slyšel, že přijde, aby zničil Boží lid.“ Mluví Daniel někde jinde o tak zlém tyranovi posledních dnů? Je dobře známo, že tak činí. V 7:8 už popsal „jiný malý roh, který má oči jako člověk a ústa vyjadřující veliká chvástání“. Tato zlá osoba „bude mluvit proti Nejvyššímu a šlapat po svatých Nejvyššího a bude zamýšlet provést změny v časech a v zákonu [inaugurovat novou „mesiášskou“ éru?]; a budou mu dáni do jeho rukou na čas, časy a půl času“ (7:25). Toto období je znovu vyzdviženo ve Zjevení 12:14, kde je definováno jako tři a půl roku (12:6). Zjevení 13:5 ukazuje, že „šelma“ bude v činnosti po dobu 42 měsíců. Stejně období pronásledování pod Antikristem je popsáno v Danielovi 12:11 jako 1290 dní, aby bylo datováno od zřízení ohavnosti zpustošení (Dan 11:31; srv. Mat 24:15).

MALÝ ROH Z DANIELA 8

V Danielovi 8:9-12 je toho o posledním monstře zla více. Má být „malý roh, který se stal nesmírně velkým směrem k jihu, směrem na východ a ke Krásné zemi. A vyrostl k nebeským hvězdám a způsobil, aby některé z vojska a některé hvězdy padaly na zem a rozdupal je. Dokonce zesílil tak, aby byl roven Veliteli vojska; a odstranil od Něho pravidelnou oběť a místo svatyně bylo smeteno. A kvůli přestupku bude vojsko předáno rohu spolu s pravidelnou obětí; a shodí pravdu na zem a vykoná svou vůli a bude se mu dařit.“

Další podrobnosti následují ve verši 8:23. Tyran se má objevit „v pozdější době“ syrského království, které vzniklo z rozdělení řeckého království Alexandra Velikého. Jamieson, Fausset a Brown mají pravdu, když trvají na tom, že odkaz na „‘pozdější dobu jejich království, když provinilci už jsou tu v hojně míře’ ... neplatí na dobu Antiocha, ale na závěrečné časy křesťanské éry“ (*Comm.* o Dan. 8:23). To potvrzují velmi jasné časové značky v 8:17, 19: „Vidění se týká času konce ... poslední období rozhořčení ... určený čas konce.“ *Tento údaj by měl pohrbit jakékoli pochyby, že tato osmá kapitola nás bere až do konce věku, stejně jako Danielovy jiné proročké kapitoly.* Antiochos IV Epifanes nepanoval v „acherit“ (v závěrečných dnech) syrské dynastie. Žil trochu za půlkou syrského období. Velkou chybou mnoha tradičních výkladů Daniela bylo omezit kapitulu 8 na historii, když má ve skutečnosti jasný odkaz na časy právě předcházející Božímu království, které má být zahájeno při Ježíšově návratu.

O tyranovi času konce Gabriel říká: „Objeví se král, drzý a zručný v intrikách. Jeho moc bude mohutná, ale nikoliv vlastní mocí, a bude ničit do mimořádné míry a bude se mu dařit a bude vykonávat svou vůli; zničí mocné lidi a lid svatých. A skrze svou úskočnost bude působit podvod, aby uspěl svým vlivem; posílí se ve svém srdci, a zničí mnohé, zatímco jsou v pohodě. Dokonce bude odporovat Knížeti knížat [tj. jednat jako antikrist], ale bude zlomen bez lidského činitele. A vidění večerů a jiter je pravdivé. Ale udržuj vidění v tajnosti, neboť se týká mnoha dnů v budoucnu“ (Dan 8:23-26).

TENTÝŽ ZLÝ KNÍŽE Z DANIELA 9:26

S těmito informacemi v mysli přicházíme k Danielovi 9:26, kde znovu nacházíme konečného zlého vládce řádícího jako černá ruka, ničícího svatyni a Boží lid. „Lid knížete, který má přijít, zničí město a svatyni. A jeho konec přijde v záplavě; až do konce bude válka; jsou určena zpustošení.“

V doložce „a jeho konec přijde v záplavě“, Keil nejužitečněji poukazuje na to, že hebrejská přípona „jeho“ „se odkazuje prostě na nepřátelského knížete, jehož konec je důrazně položen přímo naproti jeho příchodu.“ Potvrzení, že toto je nejpřirozenější překlad, lze nalézt v *Jewish Publication Society Translation of the OT, The (Jewish) Soncino Commentary, The International Critical Commentary, Revised Version*, a *Jerusalem Bible*, jakož i na okraji NASV.

Keil zastává názor, že předsudečná představa o historickém naplnění zničení zlého knížete ovlivnila některé překladatele. Nepřáli si přeložit text „jeho konec přijde v záplavě“, protože Titus, o němž si mysleli, že by se to na něj mělo vztahovat, nepřišel ke svému konci v roce 70 n.l. Nicméně, gramaticky a přirozeně přípona „jeho“ ke slovu „konec“ se odkazuje zpět na nejbližšího mužského předchůdce, na zlého knížete. Slovní pořadí hebrejštiny se objevuje následovně: „Město a svatyně budou zničeny lidem knížete, který má přijít; a jeho konec přijde v záplavě.“ Keil uzavírá po průzkumu všech důkazů, že „neexistuje nic jiného než použít příponu ke zlému knížeti“ – jeho konec přijde se záplavou. Zlý vůdce zahyne na konci vojenského tažení. Bude zničen (tou) povodní (hebrejšтина má určitý člen). Tak tedy Ježíš hovořil o rozsudku při svém druhém příchodu jako o potopě paralelní s kataklyzmatem přineseným na svět v Noemových dnech (Mat 24:39).

KONEČNÝ „TÝDEN“ ROKŮ

Daniel 9:26 dále uvádí, že „do konce bude válka“. Keil je opět logický a nápomocný: „Konec je konec probíhajícího období sedmdesáti týdnů, a shoduje se s ‘koncem všech věcí’ v 7:26 [NASV, okraj] a s ‘koncem dnů’ v 12:13.“ Keil uzavírá: „Do konce války bude = *válka bude pokračovat během celého posledního týdne*“ (Comm. str. 364). Detail překladu je kriticky důležitý. Nejen předvádí, že zlý kníže přichází ke konci (Titus v roce 70 n.l. ne), ale válka bude rysem posledního – sedmdesátého – „týdne“ let. Ale žádná válka se nevykytovala v letech cca 27-34 n.l. Systém, který klade sedmdesátý „týden“ do let kolem 27-34 n.l., nemůže zařadit, aby odpovídal datům uvedeným v Danielovi 9:26. Ani nebude vyhovovat událostem roku 70 n.l. Týká se budoucího konce věku, ke kterému zjevení ukazuje.

PŘEKLAD VERŠE 27

Verš 27 se otevírá osobním zájmenem „on“. Keil ukazuje, že „on“ se přirozeně a snadno odkazuje na zmíněného zlého knížete. „Spojení mnohem více naznačuje, že (zlý) kníže je předmětem k ‘potvrdí’, protože kníže, který měl přijít, je pojmenován jako poslední a je také předmětem pro předponu ‘jeho konec’. Také ‘odnětí oběti’ se přirozeně spojuje se zničením města a chrámu způsobeném knížetem, který má přijít. Odkaz ‘potvrdí’ na bezbožného vůdce armády je proto podle kontextu a paralelních pasáží této knihy, které byly zmíněny [tj. 8:13, 11:31, 12:11], jakož i v souladu s přirozeným gramatickým uspořádáním pasáže, a dává to i sourodý smysl, ačkoli s knížetem Titem nemůže být přirozeně pochopen... Proto myšlenka je tato: „Ten bezbožný kníže vloží na masu lidu důraznou smlouvu, že by ho měli následovat a oddali se mu jako svému Bohu“ (Comm. str. 366, 367).

Ve světle těchto skutečností musíme souhlasit s Keilem „že odkaz na řečená slova o znesvěcení chrámu před zničením Jeruzaléma Římany je neudržitelný“ (str. 371). Když dokončuje svou analýzu Daniela 9:27, dospívá Keil k závěru, že je přirozené propojit pustošitele z 27. verše s právě zmíněným zlým knížetem. Kromě toho je zlý kníže také předmětem zpusťování popsaným v druhé polovině verše 27, která by měla být podána takto: „Na křídlech ohavnosti on (zlý vladař) přichází pustošící“, souhlasí podle smyslu překladu King James Version: „Učiní to pustinou.“

KEILOVA VERZE DANIELA 9:26, 27

Keilova výsledná verze Gabrielova poselství Danielovi v 9:26, 27 je následující:

Město, spolu se svatyní, bude zničeno lidem knížete, který přijde, a který nalezne svůj konec v záplavě; ale válka bude pokračovat až do konce, protože zničení je neodvolatelně nařízeno. Ten kníže vnutí na týden přísnou smlouvu davům lidí a během půl týdne odstraní službu oběti, a nesený na křídlech modly ohavností [srov. Ž 18:10 (v českých biblích 18:11), kde je pravý Bůh také nesen na křídlech] bude provozovat pustošivou vládu, dokud na něj nebude vyhlášený rozsudek, protože pustošil (Comm. str. 373).

KRÁL SEVERU, ASYŘAN A PAVLŮV POHLED NA ANTIKRISTA

Badatelé Bible by měli porovnávat poslední slova Gabriela s velmi podobnou předpovědí Izaiáše 10:23: „Neboť úplné zničení, které je nařizeno, vykoná Pán zástupů uprostřed země.“ Stejný jazyk konce času se objevuje v Izaiáši 28:22, který hovoří o „rozhodujícím zničení na celé zemi“. V Izaiášovi 10:23 je Asyřan předmětem Božího rozsudku. Jak je patrné, když Pavel popisuje záhubu člověka hříchu (2 Tes 2:8), apeluje na Izaiáše 11:4 (LXX má „ten zlý“), kde je opět Asyřan (Iz 10:24 a násl.), který přichází pod rozsudek. Bylo by rozumné předpokládat, že antikřesťanský tyran povstane v Sýrii nebo v Iráku, v oblasti starověké asyrské říše. V Danielovi 11 stejná zlá postava je král severu a přichází ke „svému konci“ v Danielovi 11:45 ve svaté zemi, těsně před vzkříšením (Dan 12:2). Všimněte si také, že Asyřan se setkává se svou záhubou tak, že je hozen do ohnivého jezera – Izaiáš 30:31-33 (historicky se to asyrskému vládcovi nikdy nestalo). V Novém zákoně je to šelma, jejímž osudem má být spálení v ohnivém jezeře (Zj 19:20). Porovnání Asyřana z Izaiáše 30 a šelmy ze Zjevení 13, 17 a 19 je pozoruhodné. Konečné období kariéry tyrana končí přesně 1290 dní poté, co zřídil ohavnost zpusťování (Dan 11:31, srv. 12:11). Tento kriticky důležitý časový odkaz by měl zabránit komentátorům v tom, aby se pokoušeli natahovat události z Daniele 11:31 a násl. na staletí!

Celý tento materiál byl dobře znám Ježíšovi, který nevěřil, jako tolik komentátorů, že předpovědi v Danielovi 8 a 11 byly vyčerpány kariérou Antiocha Epifana (2. století př.n.l.). Ten se neobjevil na konci řady syrských králů, což Daniel 8:23 říká o tom zlém tyranovi. Ani Antiochus „nepřišel ke svému konci“ ve svaté zemi, jak se to mělo stát zlému králi podle Daniele 11:45. Ani ovšem nenastalo soužení podnícené Antiochem, následované vzkříšením mrtvých! (Dan 12:1-2). Navíc, soužení v roce 70 n.l. nebylo následováno příchodem Ježíše „ihned“ poté (Mat 24:29). Mezi zpusťováním chrámu a návratem Ježíše v moci a slávě neexistuje žádná mezera (Mat 24:15-31). Danielovo vidění, i když se může jednat o Antiocha jako „náčrt“ budoucího rouhače, jde daleko za cokoli, co bylo zaznamenáno ve 2. století př.n.l. To bylo jasné Ježíšovi, který předpovídal svůj vlastní návrat ve slávě „ihned po velkém soužení“ (Mat 24:29), vyvolaný zřízením ohavnosti zpusťování (Mat 24:15, 21; Dan 11:31; 12:11).

Usuzujeme, že události z Daniele 9:26, 27 patří do posledních „sedmi“ let předpovězených Gabrielem. Ohavnost zpusťování je rysem tohoto posledního „týdne“. V Matoušovi 24 Ježíš klade ohavnost zpusťování do budoucna *těsně před svůj návrat*. Danielův sedmdesátý „týden“ tedy musí být stále ještě nenaplněný. Tato apokalyptická interpretace Danielova sedmdesátého týdne je tou, která se nachází v evangeliích na Ježíšových rtech, a tak příkazuje absolutní autoritu.

Stejný pohled na ohavnost konce času se nachází ve spisech Ireneje druhého století. Pointu, kterou skládáme, lze užitečně shrnout následovně:

**JEŽÍŠEM JE OHAVNÁ HRŮZA JEŠTĚ DO BUDOUCNA KLADENA.
V DANIELOVĚ SEDMDESÁTÉM TÝDNU BUDE OHAVNOST POSTAVENA;
ŽE SEDMDESÁTÝ TÝDEN JE BUDOUCÍ, NEZAPOMÍNEJME.**

PŘÍLOHA: Daniel 9:26, „jeho konec“

Klíč k porozumění

New Jerusalem Bible: Daniel 9:26 And after the sixty-two weeks an Anointed One put to death without his...city and sanctuary ruined by a prince who is to come. **The end of that prince will be catastrophe** and, until the end, there will be war and all the devastation decreed.

Einheitsübersetzung, 1980: Daniel 9:26 Nach den zweiundsechzig Wochen wird ein Gesalbter umgebracht, aber ohne (Richterspruch). Das Volk eines Fürsten, der kommen wird, bringt Verderben über die Stadt und das Heiligtum. **Er findet sein Ende in der Flut;** bis zum Ende werden Krieg und Verwüstung herrschen, wie es längst beschlossen ist.

(Překlad: „Najde svůj konec v záplavě.“)

Francouzská Jerusalem Bible: Daniel 9:26 Et après les 62 semaines, un messie supprimé, et il n'y a pas pour lui... la ville et le sanctuaire détruits par **un prince qui viendra. Sa fin** sera dans le cataclysme et, jusqu'à la fin, la guerre et les désastres décrétés.

(Překlad: „...kníže, který přijde. Jeho konec bude v katastrofě.“)

Traduction Oecumenique de la Bible, 1988: Daniel 9:26 Et après soixante-deux septénaires, un oint sera retranché, mais non pas pour lui-même. Quant à la ville et au sanctuaire, le peuple d'un **chef à venir les détruira; mais sa fin viendra** dans un déferlement, et jusqu'à la fin de la guerre seront décrétées des dévastations.

(Překlad: „...kníže, který má přijít, je zničí, ale přijde jeho konec ...“)

Bible en Francais Courant, 1997: Daniel 9:26 A la fin de ces soixante-deux périodes, un homme consacré sera tué sans que personne le défende. Puis un chef viendra avec son armée et détruira la ville et le sanctuaire. Toutefois **ce chef finira** sous le déferlement de la colère divine. **Mais jusqu'à sa mort** il mènera une guerre dévastatrice, comme cela a été décidé.

(Překlad: „Tento vládce však přijde ke svému konci ...“)

Nahoře jsme se zmínili o překladu v některých verzích: „Lid knížete, který přijde, zničí město a svatyni a jeho konec přijde v povodni“ (Dan. 9:26).

Keil (*Commentary on Daniel*) překládá stejně jako RV, Jerusalem Bible, Jewish Publication Society OT, International Critical Commentary on Daniel, Peake's Commentary atd., „A jeho konec přijde v povodni“. Odkaz je vzat tak, aby byl na knížete, který má přijít a který zničí město a svatyni.

Keil říká: „Přípona 'JEHO' odkazuje pouze na nepřátelského knížete, jehož konec je důrazně kladen v protikladu k jeho příchodu. Předjímané pohledy na historickou interpretaci proroctví leží v základech všech ostatních referencí“ (*Comm. on Daniel*, p. 363). Jinými slovy, překlady, které se vyhýbají odkazu na zlého knížete („jeho konec“), tak činí, protože si myslí, že proroctví by se mělo týkat římské invaze v roce 70 n.l. Titus nepřišel ke „svému konci“.

Tak tedy to není malá záležitost. Pokud je překlad „JEHO konec“ správný, Daniel 9:26 se nemohl naplnit v roce 70 n.l. (tradiční evangelický pohled), protože Titus v této epizodě nedospěl ke svému konci.

Myslím si, že překlad „HIS (ne 'its') END“¹ je z těchto důvodů správný:

- 1) Je to podporováno komentáři, které se podrobně zabývají detaily jazyka. (Keil je v tom typický)
- 2) Nejbližší mužský předchůdce v jednotném čísle pro odkaz jeho/její konec je kníže a jeho lid, NE MĚSTO NEBO SVATYNĚ.
- 3) Bylo-li míněno město a svatyně (a tato slova jsou vzdálenější), text by se měl číst „jejich konec“.
- 4) Hebrejsky JEHO KONEC má mužskou příponu v jednotném čísle a nemůže souhlasit s městem, které je ženského rodu, NEBO S MĚSTEM A SVATYNÍ, COŽ JE MNOŽNÉ ČÍSLO.
- 5) Nejvýznamnější ze všeho: hebrejské slovo pro konec (*ketz*) se nikdy v 70 případech netýká zničení věci. Odkazuje na konec časového období a často na konec života, tj. dobu života OSOBY. I v samotném Danielovi 11:45 mluví o JEHO KONCI, což znamená konec posledního vládce (zjevná paralela s naším veršem 9:26). Danielovi je řečeno, aby šel ke KONCI (tj. svého života) v Danielovi 12:13. Nadto konec lidského života je jedním z hlavních významů KETZ (Jer 51:13, „tvůj konec“ = konec tvých dnů, Pláč 4:18, „Náš konec“ se přiblížil = naše dny byly skončeny, Job 6:11: „můj

¹ „His end“, tedy *jeho konec* se týká konce osoby, kdežto „its end“, tedy *jeho* či *její konec* by se týkal neosobního podmětu, tedy města či svatyně. Nové české překlady studijní, ekumenický i Bible21 s tím souhlasí (Pozn. překl. A.T.)

konec“ = konec mého života, Žalm 39:4, „můj konec“ = rozsah mých dnů, také Genesis 6:13, „konec všeho těla“).

5) *Brown Driver and Briggs Lexicon of the Hebrew Bible* podává „kitzo“ jako „jeho konec“ (str. 893).

6) Driver ve svém komentáři (*Cambridge Bible for Schools*) podává „jeho konec“.

7) Překlad od Jewish Publication Society má „jeho konec“.

Domnívám se proto, že Keil má pravdu, když říká, že překlad „„ITS END (JEHO KONCE)“, tj. konec města, je nesprávný. Správný překlad založený na bezprostřední souvislosti (předchozí podstatné jméno je kníže) a souhlasný význam KETZ, který se nikdy nevztahuje na zříceninu nebo zničení věci, ale na konec období ČASU a zejména na konec lidského života, je „on přijde KE SVÉMU KONCI [SMRT].“ Daniel 9:26 tak odkazuje na budoucího antikrista.

Proto tvrdím s mnoha komentátory, že Daniel 9:26 nemůže být odkazem na zničení Jeruzaléma v roce 70 n.l., protože Titus, vůdce útoku, nepřišel v tomto případě KE SVÉMU KONCI. Ale zlý vládce přijde KE SVÉMU KONCI (Dan 11:45) ve svaté zemi těsně před vzkříšením (Dan 12:2).

Pro další potvrzení jsem napsal významnému hebraistovi, jehož výuku jsem absolvoval na univerzitě v Jeruzalémě v roce 1970. Dr. Muraoka řekl:

Vzhledem k tomu, že slova 'město a svatyně' jsou smíšeného rodu [jedno ženské a druhé mužské], bylo by těžké vědět, co je neosobní referencí zájmena. Myslím, že výklad, který navrhuje, je nejzřejmější.

Všímám si také komentáře v *Lange's Commentary on Daniel*:

Přípona v „jeho konci“² bezpochyby odkazuje na knížete ... Předmět k „potvrdí smlouvu“ je mimo jakoukoliv pochybnost 'zlý kníže', který řídí předchozí větu jako logický předmět a je nakonec obsažen v „jeho konec“ a je prominentním předmětem úvahy o verši 26b.

² Kuriózně si Lange myslí, že "jeho konec" znamená spíše "konec způsobený knížetem" než jeho vlastní smrt.